

Vad innebär personlig assistans?

Syftet är att du som har en omfattande funktionsnedsättning ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt med hjälp av personliga assistenter som är med dig under delar av dagen eller hela dygnet.

Assistenterna hjälper dig dels med grundläggande behov som att tvätta och klä dig, äta och kommunicera, dels med andra personliga behov vilket kan vara fritidsaktiviteter/träning, umgås med släkt och vänner, utföra ett arbete, utöva föräldraansvar, hushållsarbete, vara delaktig i samhället och så vidare.

Målet är att du ska kunna leva som andra. Stödet ska vara personligt utformat och du har rätt att välja vem som ska arbeta som personlig assistent. Det är du som väljer när du får stödet, hur det ska utföras och vem som ska vara arbetsgivare för assistenterna.

Personlig assistans infördes i Sverige 1 januari 1994 och regleras av [Lag \(1993:387\) om stöd och service till vissa funktionshindrade \(LSS\)](#) (där personlig assistans är en av nio LSS-insatser) och [51 kap. Assistansersättning i Socialförsäkringsbalken](#).

Allt som står i LSS gäller dock för den av Försäkringskassan hanterade statliga assistansersättningen.

Personlig assistans kan beviljas av kommunen eller Försäkringskassan, kommunen finansierar dock alltid de 20 första timmarna.

Kan du få personlig assistans?

Om du är under 65 år och har stora och varaktiga funktionshinder som gör att du behöver hjälp med dina så kallade grundläggande behov kan du ansöka om personlig assistans. Det görs då först en bedömning om du tillhör personkretsarna i LSS, om du gör det bedöms dina grundläggande behov. De tre personkretsarna är:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd. (Bygger på medicinskt underlag/diagnos)
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom (Bygger på medicinskt underlag/diagnos)
3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Grundläggande behov som krävs för att få personlig assistans är:

1. Hjälp med personlig hygien
2. Måltider
3. Att klä av- och på sig
4. Att kommunicera med andra
5. Annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade

För att få assistansersättning från Försäkringskassan ska du behöva hjälp med mer än 20 timmar per vecka med de grundläggande behoven. Om du bedöms ha 20 timmar eller mer beviljas du assistansersättning och prövas därefter även för andra personliga behov vilket kan vara

fritidsaktiviteter/träning, umgås med släkt och vänner, utföra ett arbete, utöva föräldraansvar, hushållsarbete, vara delaktig i samhället och så vidare.

Om du tillhör en av de tre personkretsarna i LSS men inte har 20 timmars grundläggande behov per vecka kan du söka personlig assistans enligt LSS vid biståndsenheten i din kommun.

Tillfälligt utökad assistans

Alla som har personlig assistans kan söka tillfälligt utökad assistans från kommunen om den assistansersättning du beviljats tillfälligt inte räcker. Detta kan vara fallet vid en tillfällig sjukdom eller om du har behov av extra assistanstid vid exempelvis en semesterresa eller om du fått ett arbetsuppgift som kräver extra tid. Hos kommunen kan man även söka medel för omkostnader i assistansen, exempelvis logi och resekostnader för assistenter. Vid bestående förändringar av assistansbehovet bör du dock begära en omprövning på Försäkringskassan.

Din inkomst eller förmögenhet påverkar inte hur många assistanstimmar du beviljas.

Det finns ingen nedre åldersgräns för att få assistansersättning, däremot finns det en övre gräns på 65 år. Du får dock behålla den assistans du beviljats innan du fyllt 65 år.

Försäkringskassan har utförlig information om regler för assistansersättning i [Försäkringskassans vägledning för Assistansersättning 2003:6 version 12](#)

Hur ansöker jag?

Du söker assistansersättning på Försäkringskassan. Där behandlas din ansökan av en handläggare som intervjuar dig om ditt behov av hjälp

- [Ansökan om assistansersättning \(Blankett FK3062\)](#)
- [Ansökan om assistansersättning med förhöjt schablonbelopp \(Blankett FK3059\)](#)

Därefter beslutar Försäkringskassan om du är assistansberättigad och hur många assistanstimmar du i så fall ska få. I vissa fall kan du även få tid för dubbel assistans, vilket innebär att du har två assistenter samtidigt under ett visst antal timmar per vecka.

Du kan även ansöka om personlig assistans enligt LSS vid biståndsenheten i din kommun. Då kan du få personlig assistans beviljad även om du inte bedöms ha 20 timmars grundläggande behov per vecka.

Om du tycker kommunens eller Försäkringskassans beslut är felaktigt kan du först försöka få kommunen eller Försäkringskassan att ompröva beslutet, därefter kan du överklaga till Länsrätten och därefter till Kammarrätten. Vid ett överklagande kan du anlita en jurist/advokat från ditt handikappförbund, en juridisk firma eller hos en assistansanordnare som är villig att ta ditt ärende. TEMA-artikelserie om [LSS-handläggarens roll vid bland annat ett överklagande](#)

Förbered dig inför din assistansbedömning

Inför en ansökan eller omprövning av assistansersättning på Försäkringskassan är det bra att vara så förberedd som möjligt, läs om detta i vår guide: [Förbered dig inför din assistansbedömning](#)

Hur stor är ersättningen?

Regler för assistansersättning finns i [51 kap. Assistansersättning i Socialförsäkringsbalken](#).

Försäkringskassan betalar ut assistansersättning enligt ett schablonbelopp per assistanstimme, 280 kr (2014). Schablonbeloppet är inte beroende av din inkomst eller förmögenhet. Schablonbeloppet tar enbart hänsyn till assistansbehovet och ska täcka 100 procent av kostnaderna för de assistanstimmar du beviljats. Schablonbeloppet utgör inte taxeringsbar inkomst och är detsamma oavsett om du köper assistans eller anställer dina assistenter själv.

Om du har särskilda skäl kan du söka förhöjd assistansersättning som är upp till 12 procent högre än schablonbeloppet, 313 kr (2014). Särskilda skäl kan exempelvis vara att du har en stor del av din assistans på obekväm arbetstid vilket ger högre lönekostnader eller att du behöver assistenter med särskild utbildning som kräver mer betalt.

Vissa kommuner betalar samma timersättning som Försäkringskassan medan andra kommuner betalar ett lägre belopp. Läs [intervju med Leksands kommun](#) som betalar ett lägre belopp.

När du beviljats assistans får du ett visst antal assistanstimmar för en period på sex månader, den sk avräkningsperioden. Assistanstimmarna ska användas inom sexmånadersperioden, om de inte använts ska de återbetalas. Assistansersättningen från Försäkringskassan betalas ut månadsvis i förskott.

Assistansberättigade som är egna arbetsgivare eller har förhöjd assistansersättning är skyldiga att redovisa till Försäkringskassan hur pengarna använts. Om du är egen arbetsgivare ska det du inte förbrukat inom sexmånadersperioden från redan använda timmar återbetalas till Försäkringskassan. Om du köper assistans blir assistansersättningen däremot inkomst i assistansanordnarens näringsverksamhet och du kan då inte bli återbetalningsskyldig, eftersom assistansanordnaren ansvarar mot Skatteverket för hur assistansersättningen används.

Hur kan assistansen utföras?

Du kan antingen bli egen arbetsgivare eller köpa assistans av en anordnare. Som egen arbetsgivare tar du det fulla arbetsgivaransvaret och anställer dina assistenter själv. Om du köper assistans kan göra du detta från kommunen, ett företag eller bli medlem i ett brukarkooperativ, som då har det formella arbetsgivaransvaret.

Om du har assistansersättning och ordinarie assistent är sjuk ska kommunen betala skäliga kostnader för en vikarie, antingen till assistansanvändaren om denne är egen arbetsgivare eller till den anordnare som anlitas.

Assistanskoll hjälper dig att välja

Det är viktigt att välja den assistansform och anordnare som passar dig. På Assistanskoll finns en [Jämförelsetjänst](#) av assistansanordnare och guider som hjälper dig att välja.

["Att välja assistansanordnare"](#)

["Att vara egen arbetsgivare"](#)

Assistans under sjukhusvistelse

Assistans kan ges under kortare sjukhusvistelse, upp till fyra veckor. Försäkringskassan beviljar alltid detta om du är egen arbetsgivare men inte om du köper assistans av en anordnare. Däremot kan assistans beviljas till alla vid sjukhusvistelse om det finns särskilda skäl, enligt Försäkringskassans vägledning när:

"karaktären av funktionsnedsättningen gör det särskilt angeläget att den personliga assistenten finns till hands; hälsotillståndet kräver att ett starkt begränsat antal personer med ingående kunskap om den personen med funktionsnedsättning personen finns till hands; personens möjligheter att kommunicera kräver att en eller ett starkt begränsat antal personer med ingående kunskaper om personen finns till hands. (Försäkringskassans vägledning för Assistansersättning (sid 142-143))

Alternativ till personlig assistans

Den vanligaste stödinsatsen du kan få om du inte beviljas personlig assistans är hemtjänst som beviljas enligt SoL, socialtjänstlagen. [Vad är skillnaden?](#) Kortfattat så är LSS-insatsen personlig assistans bättre än insatser i socialtjänstlagen, LSS-insatser kostar inte något och ska ge individen goda levnadsvillkor. SoL-insatser ska ge en skälig levnadsnivå och är normalt avgiftsbelagda. I personlig assistans har du en rätt att välja vem som ska ge stödet, hur och när det ska utföras, i hemtjänst finns inte denna rätta på samma sätt. En annan LSS-insats som kan ges är ledsagning vilket innebär att en person hjälper dig att ta dig till och från olika aktiviteter.